

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

Neo

211

den

✓ 2340

1999

Генералъ Майоръ Павелъ
Мелицкий

Me

ИЗВѢСТІЕ

0

ЖИЗНИ

Павла Моисеевича

МЕЛИКОВА.

МОСКВА.

ВЪ ТИПОГРАФИИ ЛАЗАРЕВСКАГО ИНСТИТУТА ВОСТОЧНЫХЪ ЯЗЫКОВЪ.

1852.

W 379

ПЕЧАТАТЬ ПОЗВОЛЯЕТСЯ

съ тѣмъ, чтобы по отпечатаніи представлено было въ Ценсурный Комитетъ
узаконенное число экземпляровъ. Москва, 1852 года, Августа 9 дня.

Ценсоръ В. Флеровъ.

28 2573

4211.60

(228-60)

КАСПЕРОВСКИЙ ДОМЪ

ДЛЯ

ПРІЮТА БѢДНЫХЪ АРМЯНЪ.

—

Мысль о Пріютѣ бѣдныхъ Армянъ въ Москвѣ, принадлежитъ покойному Генералъ - Маіору Павлу Моисеевичу Меликову, желавшему для тѣхъ изъ своихъ соотечественниковъ, *въ Москвѣ живущихъ*, которые, по несчастнымъ обстоятельствамъ, лишены всѣхъ средствъ къ своему существованію, дать покойный кровъ и приличное содержаніе. Будучи самъ въ преклонныхъ лѣтахъ обеспечиваемъ однимъ своимъ пенсіономъ, наградою его военныхъ и гражданскихъ доблестей, онъ преимущественно своими совѣтами и уваженіемъ, которое заслуживалъ отъ всѣхъ своихъ единосемцевъ, способствовалъ къ основанію заведенія, требовавшего значительнаго денежнаго капитала — и Богъ благословилъ благородное усиліе Меликова!

Планъ, составленный имъ для Пріюта бѣдныхъ Армянъ въ Москвѣ, былъ одобренъ многими лицами изъ этой націи, кототорые имѣли возможность осуществить его и пре-

имущественно на это великое дѣло пожертвовалъ значительную часть своего капитала Почетный Гражданинъ и кавалеръ Исаія Моисеевичъ Касперовъ.

Общество ходатайствовало объ утверженіи Устава сему заведенію, и на это въ 27 день Ноября 1845 года послѣдовало **ВЫСОЧАЙШЕЕ** соизволеніе **ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА**, Высокаго Покровителя всѣхъ полезныхъ предпріятій.

Правила Приюта напечатаны въ Московскихъ Губернскихъ вѣдомостяхъ 12 Юня 1848 года № 24.

Приписывая первую мысль Приюта Генералу Меликову, а исполненіе Почетному Гражданину Касперову, мы не думаемъ возвышать заслуги одного на счетъ другаго: да будутъ неразлучны эти имена для друзей челоуѣчества и въ молитвахъ, возсылаемыхъ къ Богу отъ тѣхъ несчастныхъ, которые призрѣны въ Касперовскомъ Приютѣ.

Цѣль учредителя, или лучше учредителей, — потому, что всѣ живущіе въ Москвѣ Армяне жертвовали на доброе дѣло, — въ настоящее время достигнута. По числу находящихся въ Москвѣ бѣдныхъ изъ этой націи, Приютъ своими средствами не оставляетъ ихъ безъ надлежащаго пособія; но поприще его дѣятельности, ограничивается благотворительностію, оказываемою въ Москвѣ, единственно потому, что настоящіе капиталы пожертвованы съ этою цѣлію. Между тѣмъ **ВЫСОЧАЙШЕ** утвержденный Совѣтъ Касперовскаго Приюта охотно приметъ на себя обязанность быть точнымъ ис-

полнителемъ воли каждаго благотворителя, который ввѣрить ему свой капиталъ. Впрочемъ желательно чтобы Армянскія общества и въ другихъ городахъ облегчили для своихъ единоземцевъ, впадшихъ въ бѣдность, тяжкое иго этого несчастія.

Дѣйствительные Статскіе Совѣтники, Камергеры Иванъ Акимовичъ и Христофоръ Акимовичъ Лазаревы, будучи всегда наследственными благотворителями бѣдныхъ Армянъ, содѣйствовали этому полезному учрежденію и пожертвовали прилегающее къ церковной землѣ мѣсто свое, на которомъ и построены благотворителемъ Касперовымъ домъ для Пріюта бѣдныхъ Армянъ при Московской Армянской церкви Воздвиженія Честнаго Животворящаго Креста.

Пріютъ, въ память своего основателя именуемый Касперовскимъ, состоитъ подъ особеннымъ попечительствомъ Верховнаго Патріарха, Католикоса всѣхъ Армянъ.

Управленіе Пріюта ввѣряется Совѣту, состоящему изъ Старшаго Члена, избираемаго на 3 года обществомъ Московскихъ Армянъ, двухъ Младшихъ, одного безсѣннаго и одного изъ духовныхъ лицъ.

Сверхъ того обществомъ избирается неограниченное число Почетныхъ Членовъ.

Между дѣйствительными членами распределяются главныя обязанности по Пріюту.

Со времени первоначальнаго учрежденія, Членами сдѣланы многія улучшения, сообразныя съ волею первыхъ основателей и Уставомъ.

Въ заведеніе принимаются лица обоого пола : а.) бѣдные честнаго поведенія, удрученные старостію или недугами и не имѣющіе средствъ для снисканія себѣ крова ; и б.) бѣдные круглые сироты , лишенные всякаго призрѣнія. Все это касается до бѣдныхъ семействъ Армянскихъ , проживающихъ въ Москвѣ.

Капиталь Приюта вполне обезпечиваетъ содержаніе этого заведенія въ желаемомъ благоустройствѣ и получаемые имъ проценты достаточны для подачи помощи всѣмъ бѣднымъ жителямъ Армянской націи , находящимся въ Москвѣ и нуждающимся въ покровительствѣ Приюта. По настоящее время оказалось такихъ , которые требуютъ постояннаго вспомоствованія 9 лицъ женскаго пола: онѣ призрѣны въ домѣ Приюта.

Сверхъ того, на счетъ Приюта, воспитываются въ учебныхъ заведеніяхъ три дѣвочки и одинъ мальчикъ Армянской націи.

Наконецъ Приютъ дѣлаетъ какъ временное пособіе деньгами , такъ даетъ приѣжище , и вообще помогаетъ бѣднымъ въ Москвѣ проживающимъ Армянамъ всѣми отъ него зависящими способами.

ИЗВѢСТІЕ О ЖИЗНИ

Павла Моисеевича Меликова.

Генералъ-Маіоръ Павелъ Моисеевичъ Меликовъ происходилъ изъ Армянскихъ дворянъ Астраханской губерніи; по окончаніи первоначальнаго образованія вступилъ въ военную службу на осмнадцатомъ году Унтеръ-Офицеромъ Лейбъ-Гвардіи въ конный полкъ (1796). При производствѣ въ корнеты, онъ переведенъ (1799) въ Софійскій карабинерный (что послѣ названъ Кирасирскій Баркова), а потомъ переведенъ въ Лейбъ-Кирасирскій ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА (1800). Продолжая въ этомъ полку службу до 1823, состоялъ нѣсколько времени комендантомъ въ кр. Баку, въ чинѣ полковника, и за ранами уволенъ съ состояніемъ по кавалеріи. По ВЫСОЧАЙШЕМУ повелѣнію зачисленъ Лейбъ-Гвардіи въ кирасирскій ЕГО ВЕЛИЧЕСТВА полкъ сверхъ комплекта въ 1824; въ 1829 за отличіе произведенъ въ Генералъ-Маіоры съ состояніемъ по кавалеріи.

Почти все военное поприще Павла Моисеевича Меликова принадлежитъ эпохѣ безпрестанныхъ достопамятныхъ войнъ Россіи и если не суждено ему было совершить подвига, который увѣковѣчилъ бы его имя

въ исторіи, то непрерывные его труды, походы, благоразуміе, неустрашимость и храбрость приобрѣли ему уваженіе знаменитыхъ вождей, подъ начальствомъ которыхъ онъ служилъ и лестныя отличія ГОСУДАРЯ ИМПЕРАТОРА АЛЕКСАНДРА I и АВГУСТѢЙШАГО ЕГО ПРЕЕМНИКА.

Въ 1805 и 1806 г. онъ состоялъ въ десантномъ корпусѣ въ Шведской Помераніи, Мекленбургіи, въ Королевствѣ Ганноверскомъ и Прусскомъ; въ 1807 за сраженіе подъ Пултускомъ, вмѣстѣ съ другими офицерами, и за истребленіе двухъ непріятельскихъ пѣшихъ колоннъ получилъ ВЫСОЧАЙШЕЕ благоволеніе; участвовалъ въ сраженіяхъ подъ деревнями Юнкендорфъ и Волсдорфъ, подъ Ландсбергомъ и Прейсиш-Эйлау, подъ Гутштатомъ, подъ Гейлсбергомъ, подъ Фридландомъ, гдѣ получилъ контузію въ правую ногу. Эта рана была скоро залѣчена для храбраго Меликова золотою шпагою съ надписью: »за храбрость« и Королевско-прусскимъ орденомъ «Заслуги.» 1808 и 1809 г. онъ находился на аванпостахъ по берегу Балтійскаго моря; въ 1812 въ сраженіяхъ противъ Французовъ подъ Витебскомъ, Смоленскомъ и Вязьмою. Въ сраженіи подъ Бородинымъ, во время атаки на непріятельскія батареи, ядро оторвало у него правую руку, — грудь его украсилась Владимиромъ 4 ст. съ бантомъ. До 1814 г. онъ оставался въ отпуску для излеченія тяжкихъ ранъ, а потомъ отправился къ полку во Францію и находился въ сраженіяхъ и движеніяхъ при Бриенъ-Лешато, Арси, при совершенномъ разбитіи непріятеля близъ Шампенуаза. По взятіи Парижа, вступилъ съ полкомъ въ столицу Франціи и воротился въ Россію, украшенный орденами

Св. Анны 2-й ст., Австрійскимъ Леопольда малаго креста, Баварскимъ Максимилиана и медалями за 1812-й и за взятіе Парижа въ 1814 году. Сверхъ того онъ удостоенъ былъ ордена Св. Георгія 4-й ст. за 25 лѣтъ отличной военной службы.

И такъ Меликовъ неустрашимо стоялъ или сражался подъ знаменами отечества, пока ему позволяли его силы и здоровье. Принесши ихъ на жертву, онъ избралъ себѣ другое поприще и былъ назначенъ Комендантомъ въ Баку. Но какъ въ сраженіяхъ сердце его было недоступно страху, такъ на поприщѣ мирной дѣятельности оно не посягало на корысть или даже на малѣйшую неправоту; тамъ онъ потерялъ свою правую руку, защищая престолъ и отечество, здѣсь оставшаяся рука его не только никогда не касалась чужой собственности, но столько же отверзта была для благотворительности, сколько сердце его для христіанской любви къ ближнему.

Достовѣрные свидѣтели рассказывали о немъ, что, въ бытность его Комендантомъ въ Баку, Турки, Татары, Армяне, Персіане и Русскіе прямо шли къ нему на судъ въ своихъ спорахъ и на приговоръ его не было апелляции. Когда же наконецъ, по собственному сознанію, онъ не могъ удовлетворять всѣмъ условіямъ Царской службы, онъ вышелъ въ отставку и благословляя милости Августѣйшаго ИМПЕРАТОРА, наградившаго его полною генеральскою пенсіею и всѣмъ на службѣ получаемыхъ содержаніемъ, жилъ уединенно, но не въ бездѣйствіи и праздности. Не имѣя собственнаго своего семейства, онъ истощалъ всѣ свои средства для

своихъ бѣдныхъ родственниковъ, устроивая судьбу ихъ какъ только могъ бы сдѣлать это попечительнѣйшій и нежнѣйшій отецъ. Этого мало, для него былъ семьяниномъ каждый честный человѣкъ и по преимуществу всѣ его земляки и единоземцы.

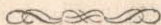
Изъ любви къ нимъ, онъ принялъ на себя званіе первенствующаго члена въ Лазаревскомъ Институтѣ Восточныхъ языковъ и заботился, какъ только могъ, о пользахъ армянскаго юношества, будучи готовъ заниматься по цѣлымъ часамъ съ дѣтьми или даже съ однимъ хорошимъ или неисправнымъ воспитанникомъ. Наконецъ, Божіею помощію, онъ осуществилъ задушевную свою мысль объ основаніи Московскаго пріюта для бѣдныхъ Армянъ, будучи главнымъ двигателемъ въ устройствѣ этого благотворительнаго заведенія.

Конечно въ добрыхъ дѣлахъ совершенныхъ Меликовымъ не было ни одной суетной мысли; намѣреніе его было чисто христіанское, какъ онъ его выразилъ въ своемъ посмертномъ письмѣ, которое здѣсь прилагается, и которое, въ силу его послѣдней воли, было прочтено при гробѣ его. Павелъ Моисеевичъ умеръ въ слѣдствіе долгой изнурительной болѣзни, которую переносилъ онъ съ величайшимъ самоотверженіемъ и видѣлъ въ ней очистительную жертву, приготовлявшую его къ вѣчности.

Онъ скончался 30 Іюня 1848 г. и похороненъ на Армянскомъ кладбищѣ.

ПОСМЕРТНОЕ ПИСЬМО

ПАВЛА МОИСЕЕВИЧА МЕЛИКОВА.

Возлюбленные мои соотечественники!

Когда я сирый и одинокій въ Мѣрѣ, отдамъ послѣдній вздохъ мой Господу, то вѣроятно вы,—изъ коихъ каждаго я считалъ роднымъ своимъ по сердцу, замѣните мнѣ семейство, собравшись въ земное жилище мое, чтобы дать послѣднее лобзаніе браннымъ моимъ остаткамъ и проводить ихъ до храма Божія.

Я желаю, чтобы въ эти минуты прочтены вамъ были слѣдующія строки, внушенныя мнѣ чувствомъ признательности.

Въ жизни моей много сладостныхъ минутъ доставляли мнѣ — и ревностное исполненіе долга моего на поприщѣ военной и гражданской службы, и милостивое вниманіе ко мнѣ Монарха, и лестныя награды Его, до-

казывающія, что истинно усердная служба никогда за Царемъ не пропадаетъ, и возможность, какую щедроты Царевы дали мнѣ быть полезнымъ бѣдному семейству брата моего. Все это, говорю, доставляло мнѣ много сладостныхъ минутъ; но ни одна изъ нихъ не могла равняться съ тѣми, которыя доставили вы мнѣ, любезные соотечественники, въ незабвенный для меня день 23 Февраля 1841 года, когда, изъ храма Господня, собравшись ко мнѣ, всѣ вы, одушевленные святою ревностью къ добру, обратили скромное жилище мое въ храмъ благотворенія. (*)

Хотя пожертвованія ваши въ пользу нищихъ братій превзошли мои ожиданія; но, истинно говорю вамъ, что не важность собранной суммы заставила тогда сладостно трепетать сердце мое, а то душевное стремленіе, та радостная готовность на пользу ближняго, которыя я видѣлъ во взорахъ каждаго, слышалъ изъ устъ каждаго, и искренность коихъ выражалась на лицѣ каждаго.

Возлюбленные мои! Этѣ минуты, которыя на небесахъ праздновались Ангелами, были для меня столь блаженными, что онѣ казались мнѣ предвкушеніемъ рая.

Гдѣ найду слово благодарить васъ за оныя?..... Душа моя сколь ни полна къ вамъ признательности; но

(*) Въ этотъ день сдѣланы были первыя и главныя приношенія для учрежденія приюта, согласно предложенію Павла Моисеевича.

я во весь остатокъ жизни моей еще не могъ ею насытиться, и желаю чтобы она сими строками была изъяснена вамъ еще и послѣ моей кончины, съ которою она не окончится:—утратить чувства одинъ прахъ, но духъ мой и за гробомъ не перестанеть чувствовать и вѣчно приносить мольбы ко Всевышнему о ниспосланіи благословенія Его на васъ и на всѣ благія дѣла ваши. Я надѣюсь, что они не прекратятся; ибо вы доказали, сколь расположены къ нимъ. Я же съ своей стороны, желая содѣйствовать вамъ и послѣ смерти моей, прилагаю здѣсь билетъ сохранный казны Опекунскаго Совѣта въ двѣ тысячи рублей, не входящихъ въ составъ сдѣланнаго уже мною духовнаго завѣщанія, прося васъ присоединить оныя къ собранной уже суммѣ для бѣдныхъ.

Надѣюсь, что на заложенномъ вами основаніи, мало помалу соорудится желанное зданіе.—Надѣюсь, что Богъ поможетъ вамъ доставить тихій пріютъ и все необходимое сирымъ, беспомощнымъ братьямъ нашимъ; но, молю васъ, возлюбленные! призирайте ихъ съ осмотрительностью и не допускайте, чтобы у истинно несчастныхъ отнимали долю такіе люди, которые почитаютъ себя бѣдными по излишку прихотей, или дѣйствительно бѣдны по нерадѣнію къ трудамъ, для которыхъ имѣютъ силы и способность. Помощь таковымъ я считаю поощреніемъ слабостей, и потому повторяю, не отнимайте для нихъ долю истинно несчастныхъ.

Возлюбленные мои! живите въ мирѣ и любви взаимной, и такимъ образомъ, шествуя по путямъ показан-

нымъ вамъ Господомъ, обогащайтесь дѣлами добрыми и собирайте себѣ сокровища не только тѣ, которыя и ржа переѣдаетъ, и тать подкапываетъ и крадетъ; но паче сокровища нетлѣющія, которыя никакой тать похитить не можетъ, — и гдѣ будутъ сокровища ваши, тамъ будутъ и сердца ваши.

Соотечественникъ вашъ Павелъ Меликовъ.

ԵՆՆՕԹՈՒԹԻՒՆ

ՅԵՂԵԳՍ ԿԵՆԵՅ ԶՕՐԵԳԼԻԹԻ

ՊՕՂՈՍԻ ՄՈՂՄԻՍԵԱՆ ՄԵԼԻՔԵԱՆՑ

Ի Յարո-Բելն Քահանայն Կօռչիւնոց:

Ի ՄՈՍԿՈՒԱ:

Ի Տպարանի Արևելեան Ըզրուոց Ճեմարանի Տեղոց Լազարեանց:

Յուլի 1852 և Հուլիս 1852:

Գ Լ Ս Պ Ե Ր Ե Լ Ե Ն Ե Ղ Ք Ե Տ Ե Ն Ո Ց

Վ ա ո ՞

Հ ա յ ա զ զ ի տ ն ա ն կ ա ց :

—

ՀԱՆԳՈՒՑԵԱԼ Պօղոս Մովսիսեան Մեղիքեանց զըրազլինն է խորհուրդ վանն աղքատ և տնանկ Հա-յոյ աղքատանոց պատրաստել, առաւելապէս ցանկայր՝ վանն այնոցիկ ՚ի հայրենակցաց իւրոց ՚ի Մոսկով բնակելոց, որք ՚ի պատճառս անյաջող ինչ հանգամանաց զըկեալ են ՚ի սպառ առ ՚ի գտանելոյ զապրուստ կենաց զհանգիստ և զբնակարան ինչ վայելուչ : Դ հասակի անդ ծերութեան իւրոյ ապահովեալ ռոճկաւ, որ նշանակեալ էր նմա՝ իբրու վարձ զինուորական և քաղաքական սխրագործութեանց նորա, առաւել իմն սխրայորդոր թերադրութեամբ և ըստ մշտատե յարգանայն, զոր տածէին առ նա ամենայն հայրենակիցք նորա, պատճառ և սատարիչ եղև հիմնարկութեան բնակութեանս, որում մեծի դրամոց պէտք էին, և Եստուած օրհնեաց զարժանապով ջանս Մեղիքեանի :

Չեւ և կարգ Եղքատանոցին վանն Մոսկովայ տնանկ Հայոց. նախ առաջին գծադրեալ ՚ի նմանէ՝ հաճոյ թուեցաւ յաչս բազմաց ՚ի Հայկազանցս, որոց զիւրին էր բերել ՚ի կատար զայնս, բայց առաւել քան զամենեսեան յիշատակելի է հանգուցեալ Պատուանուն Քաղաքացին և ասպետն Իսահակ Մովսիսեան Գաուպարեանց, որ զմեծ մասն ընչից իւրոց նուիրեաց յայդ գործ սխրալու :

Հասարակութիւնն Հայոց միջնորդեաց ՚ի հաստատել զկանոնադրութիւն Աղքատանոցին՝ ընդ որ բարեհաճեցաւ ՚ի 27 Նոյեմբերի 1845 ամի **ՆՈՐԻՆ ԿԼՅՍԵՐԿԵՆ ՄԵՆՈՒԹԻՒՆՆԵՆ**, որ լինի միշտ պաշտպան ամենայն կարեւոր առաջադրութեանց:

Կանոնք Աղքատանոցիս տպագրեալ են ՚ի վաւարական լրագրի Մոսկովայ ՚ի 12 Յունիսի 1848 ամի ընդ համարաւ 24:

Ընծայելով զառաջին խորհուրդ հիմնարկութեան Աղքատանոցիս Մելիքեան զօրագլխին, իսկ զկատարումն նորին Պատուանուն Քաղաքացւոյն Պասպարեան, ոչ կամիմք այսու նախագաս առնել զերախտիս միոյ յարաբերութեամբ առ միւսն, թող անբաժան ՚ի միմեանց կացցեն մնասցեն անուանքս այսօրիկ ՚ի սիրտս մարդասիրաց և յաղօթս տառապելոյ, որք միանգամ ընդ հովանեաւ Պասպարեան Աղքատանոցին գտցեն զհանգիստ:

Նպատակ հիմնարկուին, կամ լաւ ևս ասել, հիմնարկուաց (քանզի գողջիր ամենայն Հայք ՚ի Մոսկով բնակեալք՝ մասնակից լեալ են Աճհաճոյ գործոց) առ ժամն հասեալ է ՚ի կատար: Ըստ թուոյ Մոսկովաբնակ աղքատ Հայոց՝ Աղքատանոցն իւրովք սեպհական արդեամբք ոչ առանց օրհականութեան թողու զնոսա, և գործունէութիւն Պասպարեան Աղքատանոցին ոչ անցանէ ըստ սահման բարեգործութեան ՚ի Մոսկով արարելոյ, վասն զի գումար դրամոյ Աղքատանոցին առ այս և եթ վախճան նուիրագործեալ են, այն է՝ վասն աղքատիկ բնակչաց Մոսկովայ միայն, իսկ բարձրագոյն հաստատեալ խորհրդարանն Պասպարեան Աղքատանոցին բարեյօժար սրտիւ յանձն առնու կա-

տարօղ լինել կամաց իւրաքանչիւրոյ 'ի բարեգործաց, եթէ որ բարեհաճեացի յանձն առնել նմա զիւր գումար: Ապաքէն ցանկալի է զի հասարակութիւնք Հայոց յայլ և այլ քաղաքս հոգածու լինէին վասն համաքաղաքացուաց իւրեանց անկելոց յաղքատութիւնս բառնալ զլուծ դառն սպաբախտութեան:

Ներգործական Քաղաքական Խորհրդականք՝ Սենեկապետքն Յովհաննէս Յովակիմեան և Խաչատուր Յովակիմեան Լազարեանք, որք 'ի նախնեաց անտի ընկալեալ են զժառանգութիւն բարերարելոց աղքատ և տնանկ հայրենակցաց իւրեանց, սատարիչ եղեն և օգնական յամենայնի հիմնարկութեւն Աղքատանոցին ընծայելով զտեղի 'ի շինուած նորին 'ի սեպհական յերկրէ իւրեանց մերձ առ Սոսկովայ Հայկական Եկեղեցւոյն, որ յանուն կենարար սրբոյ Խաչին:

Աղքատանոցն՝ յանուն հիմնարկուին իւրոց կոչի Գասպարեան, և գտանի ընդ առանձին հովանաւորութիւն ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ՊԱՏՐԻԱՐԳԻ Ե ԿԱԹՈՒՂԻԿՈՍԻՆ ամենայն Հայոց:

Կառավարութիւն Աղքատանոցին յանձնեալ է խորհրդարանին, բաղկացելոյ յաւագ անդամոյ՝ որ միշտ ընտրեալ լինի միանգամ յերիս ամս 'ի հասարակութենէ Սոսկովաբնակ Հայոց, յերկուց կրտսեր և 'ի միոյ անփոփոխ անդամոց, նոյնպէս և 'ի միոջէ յեկեղեցական անձնէ:

Բաց յայսմանէ հասարակութիւնն ընտրէ զքանի մի պատուաւոր անդամս, որոց թիւ չէ սահմանափակ:

Օգլխաւոր պարտաւորութիւնս ըստ մասին Աղքատանոցի հաւասարամասն կառարեն ներգործական Անդամք:

Դ՛հ հիմնարկութենէ անտի սկսեալ մինչև ցայժմ ազդի ազդի բարեկարգութիւնք նորանորք արարան յանդամոց Աղքատանոցին համաձայն կամաց առաջին հիմնարկուաց և կանոնադրութեանն իսկ:

Յաղքատանոցս յայս ընկալեալ լինին թէ արք և թէ կանայք. ան.) բարեբարոց աղքատք ՚ի ծերութիւն հասեալք կամ ցաւագարեալք և այնպիսիք, որոց չիք տեղի օթեւանի. և ք.) աղքատ որքք, որք չունին ուստեք օգնականութի ինչ: Այս ամենայն վերածի առ աղքատիկ գերտաստանս Հայոց ՚ի Մոսկով բնակելոց:

Գումար դրամոց Աղքատանոցին բաւական է առ ՚ի ընդ զամենայն զկարիս նորին և պահպանել զըզոր շինուածն ՚ի ցանկալի բարեկարգութեան: Իսկ տուկոսիքն շատ են առ ՚ի մատուցանել զլիւրի օգնութիւնս Մոսկովայ Հայկազուն աղքատաց, որք միանգամ ակն ունին հովանաւորութեւ Աղքատանոցին: Մինչև ցայսօր ժամանակի թիւ անձանց օգնականութեան կարօտելոց հասանէ ցինն՝ և այն կանայք միայն, որք ՚ի ժամուս բնակին ընդ ինամով Աղքատանոցին:

Բայ յայսմանէ երեք հայ աղջկունք և պատանեակ մի դատտիրակին ծախիւք Աղքատանոցիս յայլ և այլ ուսումնարանս:

Հուսկ յետոյ արժանի են յիշատակի պէսպէս ձեռնտուութիւնք Աղքատանոցին, զորս առնէ նա անընդհատ և ըստ կարի կարօտելոցն ՚ի Մոսկովաբնակ Հայոց տալով նոցա օթեւան, և կամ առ նուազ մի նպատելով դրամովք:

ԾԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆ

ՅԱՂԱԳՍ ԿԵՆԱՅ

Պօղոս Մուխլիսեանի Մելիքեանից:

ԶՕՐԱԳՂՈՒՅ (Генералъ - Маіоръ) Պօղոս Մուխլիսեանի Մելիքեանի՝ ծնեալ յաղղուական տոհմէ Հայոց Մատրատան՝ յետ աւարտելոյ զմանկական տիպիս զկրթութի եմուտ ՚ի 1796 ամի ՚ի պաշտօն զնուարական ՚ի տտնն և ութն ամաց հասակի իբր Ունդեր-Լ. ֆիլդեր անձնապահ հեծելազօր գնդին և յետոյ ընկալեալ զկոռնէթ անուանեալ զստորիձանն՝ փոխադրեցաւ նախ՝ յամին 1799 ՚ի Սոֆիակի կառապիններնի զունդն զօրաց (յետ ժամանակաց ինչ զունդն այն կոչեցաւ կերասիրակի Բարկուայ) և ապա ՚ի 1 Էյպ-կերասիրակի **ՆՈՐԻՆ ԿԱՅՍԵՐԿԱՆ ՄԵԾՈՒԹԵԱՆ:**

Յայտմ գնդի զօրաց շարունակեալ զճառայութի իւր յամին 1800 մինչև յ1823, յընթացս ժամանակաց ինչ տարաւ զպաշտօն հրամանատարի զօրաց (Команданта) յստորիձանի գնդապետութի ՚ի դղեկին Պարուայ և ապա ՚ի պատճառս վերացն արձակեցաւ ՚ի պաշտօնէ մնալով դեռևս ՚ի համարի հեծելազօրաց, և հուսկ յետոյ ՚ի 1824 ամի կարգեցաւ վերտօնն Բարձրագոյն հրամանաւ ՚ի ճառայութիւն 1 Էյպ-կլարտի կերասիրակի **ՆՈՐԻՆ ԿԱՅՍԵՐԿԱՆ ՄԵԾՈՒԹԵԱՆ** գնդի ՚ի վեր քան զասմանադրեալ թիւն: Յամին 1829 ըստ գովանի և ընտիր պաշտօնատարութիւն ընկարաւ զստորիձան զօրագլխի (Генералъ-Маіора) համարելով ՚ի հեծելազօրու:

Քաջամարտ պաշտօն զինուորական Մեղիքեանց վերածի զոգոցես բոլորովն առ երևելի դարն անընդհատ արժանայիշատակ պատերազմաց Ռուսաստանի, և թէպէտ ոչ տուաւ նմա ՚ի նախանձամութենէ անտի գործել զգործ ինչ գերապանձ, որով զօրէր ապաքէն անուն նորա յաւերժանալ ՚ի պատմութեան դարուն, սակայն անընդհատ վատակը նորա, մարտադրութիւնք, խոհեմութիւն և աներկիւղ քաջութիւն յարգեցան ՚ի հռչակաւոր զօրապետաց, ընդ որոց գլխաւորութեամբ վարէր զուր պաշտօն, և եղին արժանի մեծարանաց **ԻՆՔՆԿԱՎԵԼ ԿԵՅԱՐԻՆ ԵՂԵՔՍԵՆԻՐՈՒ ԵՌԵՂՆՈՅ և ՆՈՐԻՆ ՕԳՈՍԵՓԵՆՈՒ ՅԵՂՈՐԻԻ:**

Դ 1805 և 1806 աման ծառայէր Մեղիքեանց յապատակող գնդի (въ Десантномъ Корпусѣ) ՚ի Բոսերանիա Շ վետաց ՚ի Մեկլենբուրգ և ՚ի տէրութեան Հաննովերայուց և Բրուսաց: Իսկ յամին 1807 վտան արիապէսն մարտնչելոյ առննթեր Բուլթուսի կից ընդ այլոց նիպակակից ընկերայն և սպառսպուռ հարածելոյն գերկուս դասս հետևակազօր թշնամեաց արժանացաւ **ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ԴԱՐՆՆԱՆՆԱՆ**, մասնակից եղև ՚ի պատերազմունս, որ առ գիւղօրէիւք Ինկենդորֆ և Վ օլդորֆ, մերձ առ Լ անաբերի, Բրէյտիշ-Էյլաու, Կութշտադ, Հեյլպերի և Ֆրեյնդլանդ, ուր և գհարուած ընկալաւ յաջ ոտն, որով նշանաւոր հանգիսացաւ ընդ հուպ քաջն Մեղիքեանց, վարձատրեալ սրով, որ ունէր զմակապիր «վան չալու-է-ան» ևս և այլով նշանաւ տէրութեան Բրուսաց, «որ ՚ի սահի սրժանայարգ ճառայու-է-ան»: Դ 1808 և ՚ի 1809 աման գտաւ ՚ի յառաջապահ գնդի զօրաց առ ամին Պալթեայ ծովուն և ՚ի 1812 ՚ի պատերազմունս,

որ ընդդէմ Պաղղկացւոյ առնթեր Վիգեսպիկի,
Սմոլենսկիոյ և Վեազմայի, խկ 'ի հանդիսի արևնա-
հեղ մարտին որ առ Պոռոտինաւ 'ի ժամուն, յորում
զորք Ռուսաց զրոհ տուեալ յարձակեցան 'ի վերայ
Թնդանօթաձիզ գնդին թշնամեաց, կորոյս զաջոյ ձեռն,
որոյ վասն վնջակապ (сѣ бантомъ) նշան խաչին Վլա-
դիմիրի շորհեցաւ նմա 'ի զարդ արիասիրտ կրծիցն:
Ըստ 'ի բուժել զսաստիկ վերսն իւր դտաւ մինչև ցամն
1814 յարձակման 'ի ծառայութենէ և սպա փութա-
ցաւ վերստին 'ի Պաղղկա 'ի գունդն զորաց և եղև 'ի
պատերազմունս մերձ առ Բրիէն-լե-շաթօ, Ըստ, և
ներկայ գտեալ 'ի սպառսպուռ հալածմունս թշնա-
մեաց մերձ առ Տամբենուագէ եմուտ 'ի մայրաքա-
ղաքն Պաղղկոյ 'ի Փարէզ՝ զինի առման այնորիկ, և
անտի դարձաւ 'ի Ռուսաստան զարդարեալ նշանօք
խաչի սրբուհւոյն Աննայի երկրորդ աստիճանի, Ի Կօ-
պօրտի Ըստրիացւոյ և Պալարայւոյ, Մաքսիմիլիա-
նու, և մետալիւք յաղաղս 1812 ամին՝ և վասն առ-
ման փարէզ քաղաքի 'ի 1814 ամի: Բաց յայսցանէ
վարձատրեալ է նաև սպայետնշանու սրբոյն Վեր-
գեայ չորրորդ աստիճանի: յաղաղս 25 ամեայ զինուո-
րական գովանի ծայութենայն:

Սոյնօրինակ, աներկիւղ սրտիւ կայր և յաղթանա-
կէր Սեղբեանց ընդ յաղթողական դրօշակօք հայրե-
նեայ՝ մինչդեռ թոյլ նմա տային զօրութիւն մարմնոյ
և առողջութիւն անձինն, զորս զլխովին նուիրեալ
հայրենեաց, ընտրեաց ապա զայլ ասպարէզ կարգ-
եալ 'ի պաշտաման հրամանատարի (Команданта) 'ի
քաղաքն Պաքու և զորօրինակ 'ի պատերազմունս ան-
ճանօթ էր սրտի նորա խարդախութիւն ամենայն, նոյն
օրինակ 'ի խաղաղաւէտ հանդիսի աշխատասէր գործոյ

անմատչելի էր հողոյն արծաթսիրութի կամ այլ իմն անարդարութիւն ինչ գոյզն. անդ ՚ի նախկին հանդիսի քաջամարտ ծառայութեանն կորոյս նա զաջոյ ձեռն ՚ի պաշտպանել զԱթոռ Թագաւորի և զՌուստտոսն, ատա ՚ի խաղաղիկ հանդիսի գործունէութեան, ձախոյ ձեռն, որ մնաց նմա, ոչ եթէ չմերձենայր երբէք առ ստացուած ինչ օտարոտի, այլ և բաշխէր խկ առատապէս՝ կարօտելոյ, ըստ չափու Քրիստոսականդ սիրոյ առ ընկերս, որով առաքինացան սիրտ նորա և հողի

Վիտեմք հաւատեալ ՚ի ճշմարտապատում բանից սկանառես վիպից ոմանց, թէ ՚ի լինել նորա ՚ի պաշտաման հրամանատարի (КОМЕНДАНТА) ՚ի Պաբու, Տաճիկք, Թաթարք, Պարսիկք, Հայք և Ռուսք ՚ի ծագել անդ վիճաբանութեանց ինչ ՚ի մէջ նոցա, դիմէին ուղղակի առ Սեփեանց խնդրելով դատ առնել նոցա, և զնորայն վճռահատութեանց չքանդատէր ոք երբէք: Օկնի պստրիկ յորժամ ըստ ուսհական բանիցն խոտովանութեան անհնարաւոր դուռ զարքունական պարտաւորութեանց իւրոց լնու զպաշտոն ամենայն, արձակեցաւ ինքնայօժար ՚ի ծառայութեանէ և օրհնաբանեալ զինսամարկութիւն **ՕԳՈՍՏԵՓԵԱՌ ԻՆՔԵՆԱՍԷԻՆ**, որ պարզեաց նմա յարձակման անդ իւրում՝ զլիակատար թօշակ զօրագլխի և զայլ ամենայն հասոյթս, զոր միանդամ յառաջն ստանայր ՚ի ժամանակի ծառայութեան, անցուցանէր յայնմ հեռէ գիւեանս յառանձնութեան, ոչ ՚ի սպառ անգործ մնալով յանգոննելի պարապորդութիւն:

Քանզի չունելով Պօղոսի Սեփեանց զիւր առանձին գերդաստան ՚ի գործ դնէր զամենայն հնարս իւր և զկար նպատամատոց հոգատարութեան զբարեկեն-

դանութենէ աղքատիկ եղօր իւրոյ հարազատի և այլոյ աղքայնոյ և մերձաւորաց, բարեկարգէր զվիճակ նոցա, զլլօրինակ օրէն է գորովասիրտ հօր խնամածուի • և ոչ այսչափ միայն, այլ և զվւրաքանչիւր անձն պատուարժան և յաւէտ իմն զհամաքաղաքայիս իւր և զհայրենակիցս՝ համարէր ինքեան արենակիցս և ընտանիս: Դսոցունց սիրոյ բռնադատեալ յանձն էառ զանուն և զպաշտօն նախագահ անդամոյ Աստուածահատոտ Ղեմարանին Տեարոյ Ապարեան իշխանապետաց, ուրանօր հոգայր ըստ կարի զգուան և զբարին հայկազուն մանկուոյ ժամն բազումն անընդմէջ պարապելով ընդ ձրխալարժ աշակերտելոյ և յաւէտ ևս ուղղելով զօրս տեսանէր ուսումնատեսացս ՚ի նոցունց, և զպղերգս:

Իաց յայտմանէ Աստուածային օգնականութեամբ ջանաց և մարթացաւ ՚ի կտտար բերել զխորհուրդ հիմնարկութեան ՚ի Մոսկով աշխարհոցն վասն չքաւորացն Հայոց, զվսաւոր և առաջին գործունեայ հանդիսացեալ ՚ի բարեկարգութեան անդ Աստուածահաճոյ շինուածոցն, և ՚ի մի բան՝ ՚ի վարս և ՚ի գործս նորա բարիս չերեւէր երբէք ուրեք ունայնատէր մտածութիւն ինչ աշխարհային • յամենայնի և վասն ամենից դիտաւորութիւնք նորա մաքուր էին և քրիստոնէական, զօրօրինակ բացաւիայլ ՚ի նորայն արձանացան կտակապրութեան, որ ըստ վերջին կամաց նորա ընթերցեալ եղև առ դազազան և աստ ՚ի կարգի ծանօթութեանս յարի:

Պօղոս Մովսիսեան Մեղիքեանց հանգեալ ՚ի Տէր զինի երկարատև և ծանր հիւանդութեան, որում համբերէր անլրդով սրտիւ և մեծաւ անհոգութիւք

զերկրաւոր կենացս, համարեալ զցաւս անձին իբր
զվասն քաւութեանն զոհ, որում պարտ էր սրբել և
պատրաստել զնա ՚ի յաւիտենականութիւն անդր:

Հանդեաւ խաղաղութեամբ ՚ի Տէր յ30 Յունիսի
1848 ամի և թաղեցաւ ՚ի նոր հանգստարանի սուրբ
Յարութեան եկեղեցոյն:

ԿՏԸԿ

Պօղոսի Մոլմիոնեան Մելիքեանց :

ՅՈՐԺԱՄ որքս և միայնացեալս յաշխարհի սոտ ա-
 ւանդեցից զհոգի իմ՝ ՚ի ձեռս Տեառն, յայնժամ՝ զորս
 ազգակիցս ինձ համարէի ըստ հոգւոյ, հայրենակիցքդ
 իմ կալջիք ինձ զտեղի գերտաստանի համահաւաքեալ
 յերկրաւոր բնակարանի իմում՝ առ ՚ի տալ եղծական
 մարմնոյս զհամբոյր հրաժարական և յուղարկաւորել
 ՚ի Տաճար Տեառն Աստուծոյ :

Յանկամ յոյժ, զի ՚ի ժամուն յայնմիկ ընթերցեալ
 լիցին առաջի ձեր յետադայ տողքս, ազգեալք ինձ ՚ի
 շնորհակալու մտայս :

Բազում եղեն ՚ի կեանս աւուրք ուրախութե՛ն, որոց
 առ իժ լինէին ինձ հետ զհետէ՝ թէ ջերմեռանդն կա-
 տարումն պարտեացս՝ ՚ի զինուորական և ՚ի քաղաքական
 պաշտամունս, և թէ ինձամարկու թ իւն որորմած ԿԱՅ-
 ԱՆԻՆ որ առ իս, և պարզեք շնորհաց ՆՈՐԻՆ, որք
 յերաւի ապացուցանեն՝ եթէ ոչ ընդլայր լինին ջերմե-
 ռանդն ծառայութիւք Արքայի, և առատաձեռնութիւքն
 ՆՈՐԱ, հանդերձ, որովք հնար եղև ինձ նպատամա-
 տոյց լինել տառապեալ գերդաստանի հարազատ իմս
 եղբօր : Այս ամենայն, որպէս ասացաւ, բաղմապատիկ

ինդուլթեանց լինէր յիս պատճառ, սակայն և ոչ մի ի նոցունց կարաց պատճառել ինձ երբէք զայնպիսի ուրախութիւն, զորպիսի զգաց սիրտ իմ 'ի սիրեցեալ Հայրենակցացդ յանմոռանալի վասն իմ՝ յաւուրն 'ի 23 Փետրուարի 1841 ամի. յորժամ 'ի Տաճարէ Տեառն Աստուծոյ ժողովեալ առ իս, ամենեքեան դուք ոգևորեալք սրբազան նախանձու առ բարին, զքնակարանս իմ զայս անշուք 'ի տաճար դարձուցիք բարեգործութիւն: (*)

Թէ և նուէրք ձեր յօգուտ աղքատ եղբարց մերոց զանցին քան զիմս ակնկալութիւն, սակայն ճշմարտապէս խօսելով, ոչ առաւելութիւն ժողովեալ դուժմարին ցնծալ տայր զուարթագին սրտիս, այլ հոգևորն այն ջերմեռանդութիւն և ինդամիտ պատրաստութիւն ձեր վասն օգտի ընկերին, զորս նկարեալ տեսանէի 'ի դէմս իւրաքանչիւրոյ 'ի ձէնջ և լսէի 'ի բերանոյ ամենեցունց:

Սիրեցեալքդ իմ, սակաւաթիւ ժամքն երանելիք, զորս և հրեշտակք տօնեցին յերկինս, այնչափ երջանակաբեր եղեն ինձ, մինչև համարել ինձ զայնս իբրև զնախազգայութիւն եղեմական կենաց:

Աւ ո՛ արդեօք տայր ինձ լեզու առ ըստ արժանւոյն զոհաբան լինել զձէնջ Թէ և հոգի իմ լի է երախտագիտութիւն առ ձեզ, սակայն 'ի մնացեալ առուրս կենաց իմոց չմարթայայ դեռևս զլալ զայն ցյազուրդ,

(*) Յայտ՝ առուր ժողովեալ եղև մեծ գումար դրամոց վասն կառուցման աղքատնոցին համաձայն առաջարկութեան Պօղոտի Մովսիսեան Մեղեքեանոց:

յոյր սակս փափագիմ՝ յայտնել ձեզ զայն ՚ի ձեռն սակաւամասն բանիցս նա և զինի մահուանս: որով չկարէ նա վերջանալ դեռեալ, իբր զի մարմինս և եթ կորուսցէ զգլացութիւն իւր, այլ հոգի իմ՝ յայնկոյս գերեզմանի ո՛չ դադարեսցէ զգալ գուրախութիւնդ զայդ, անդադար առ Ամենաբարձրեալն Ատուած աղօթել, զի առաքեսցէ առ ձեզ և յամենայն ՚ի բարի գործս ձեր զշնորհս իւր և զողորմութիւն: Քաջայոյս եմ, զի գործք ձեր բարիք շարունակեսցին անընդհատ և առ յապայն, վասն զի արդէն միանգամ՝ ցուցեք ակն յայտնի, սակայն ցանկալով և իմ՝ վերստին մասնակից լինել ձեզ և զինի մահուանս զձերոց սրտից զճերմեռանդն փափագ առ բարեգործութիւնս, ծրարեմ՝ ՚ի սմին զարբունական պահարանին գանձուց դոմնակ երկու հազար ռուբլի թղթադրամոց (2000), որք չմտանեն ՚ի բաղկացութիւն առանձին կոսակազրութեանս և խնդրեմ ՚ի ձէնջ կցել զայնս առ ժողովեալն արդէն վասն աղքատաց դուամար դրամոց:

Յուսամ զի ՚ի վերայ հիման եղելոյ ՚ի ձէնջ սակաւ առ սակաւ ՚ի կատար ելցէ շինուածն այն տարփալի, լի յուսով եմ՝ զի Ատուած՝ ձեռնառու եղկցի ձեզ պատրաստել զանվրդով տեղի ապաստանի և գամենայն կարևոր պիտոյս կենաց անօգնական և որբայեալ եղբարց մերոց: սակայն աղաչեմ զձեզ՝ սիրեցեալք իմ, ընկալարուք փոսա զգուշութեամբ, հոգ տարէք, զի մի զխկապէս թշուառացելոյն բաժին յինքեանս յափշտակեսցեն այնպիսիք, որք կամ աղքատ ստեն զանձինս՝ զակերտութիւն խնդրելով, և յերաւի չքաւոր են ՚ի պատճառս ծուլութեան իւրեանց և անաշխատ պարապորդութեան, թէպէտև ունին զգործութիւն մարմնոց և զկարողութիւն աշխատելոյ, այն

ախեսաց օգնականութիւն՝ խրախոյս համարիմ մուռ-
թեանց և թոյլտուութիւն չարին բազմանալոյ, յոյր
սակս դարձեալ ասեմ՝ մի վասն այնպիսի անձանց լիցի
ձեզ յիսկապէս թշուառայելոյն առնուլ զբաժին:

Ով իմ սիրելիքդ՝ խաղաղութիւն և սէր փոխադարձ
բնակեացին ՚ի ձեզ, խնդրեցէք գնալ ըստ շաւղաց,
յոր նա ինքն Տէրն մեր առաջնորդեաց մեզ, խնդրեցէք
զհարստութի բարի բարի գործոց և գանձեցէք ձեզ
զգանձս յերկինս, ոչ զոր ցեցք և ուտիճք ասպականեն
և ոչ գողք ական հատանեն և գողանան, այլ զգանձս ա-
նասպականս, զորս ոչ կարասցէ որ և իցէ որ գողանալ
ի ձէնջ, ըստ այնմ՝ զի ուր գանձն ձեր է, անդ և
սիրտք ձեր եղիցին:

Հայրենակնց ձեր Պօղոս Մովսիսեան Մելիքեանից:

Օրագրուի Պօղոս Մովսիսեան Մելիքեանիցն ծնեալ
ի 1777 ամի փրկչին փոխեցաւ յաստի կենցաղոյս յ72
ամեայ հասակի իւրոյ:

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0835040 2.

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0845589 1.

